

10 OKT 2008

POLITIET

Justisdepartementet
Pb 8005 dep
0030 Oslo

JUC	
SAKS	200705683
AVD	51A / PMBO
DOF	62 / 42

Deres referanse
200705683

Vår referanse
200802208

Dato
06.10.2008

HØRING – NOU 2007: 7 – FRITZ MOEN OG NORSK STRAFFERETTSPLEIE.

1. Spørsmålet om det bør lovfestes en plikt for politiet til å skrive en redegjørelse for bevismomentene i straffesaken ved oversendelse til overordnet påtalemyndighet.

Som departementet påpeker har påtalemyndigheten i politiet allerede en praksis for at det ved oversendelse av saker til statsadvokat med forslag om uttak av tiltale, redegjøres for saken og den bevismessige vurderingen bak forslaget. Slike redegjørelser skjer dels i påtegnings form, og dels ved interne notater som følger saken, men er gjennomgående begrenset til komplekse saker, eller saker som reiser særlige spørsmål i forbindelse med bevisbildet.

Statsadvokatene har dessuten muligheten for å pålegge påtalemyndigheten i politiet å avfatte slike redegjørelser, dersom det fortoner seg som et nyttig bidrag for statsadvokatens oversikt over saken.

Dersom en lovfastsatt plikt til å gi slike redegjørelser er tenkt å favne *alle* saker hvor tiltale skal tas ut av overordnet påtalemyndighet, kan en ikke dele Utvalget syn om at tiltaket vil medføre *et visst* merarbeid. Slik redegjørelsen synes tenkt, vil et pålegg om skriftlig gjennomgang av alle saker være massivt arbeidskrevende. Ut fra det tiltenkte siktemål med forslaget, - å bidra til å hindre uriktige domfelleleser i straffesaker -, antar en at en slik generell regel vil generere et merarbeide som ikke står i forhold til det rettsikkerhetsbidraget den vil gi.

En alminnelig erfaringssetning er dessuten at bevisbildet i straffesaker kan endres *under hovedforhandlingen*. En antar at en skjønnsom evne hos påtalemyndigheten til å håndtere slike glidninger, vil være mer avgjørende for riktige utfall i saker, enn om overordnet påtalemyndighet har hatt en skriftlig redegjørelse for bevisbildet å bygge på ved avgjørelsen av tiltalespørsmålet.

Søndre Buskerud politidistrikt

Retts- og påtaleenhet, besøk: Grønland 36
Post: Postboks 1087, 3001 Drammen
Tlf: 32 80 55 00 Faks: 32 80 55 01
E-post: post.sondre.buskerud@politiet.no

Org. nr.: 983998119
Bankgiro: 7694.05.11409

Som Departementet påpeker, vil spørsmålet om tiltaltes / forsvarers innsynsrett i påtalemyndighetens bevisredegjørelse, måtte avklares. Skulle en eventuell regelendring trekke med seg innsynsrett for tiltalte / forsvarer i dokumentet, vil regelen i praksis kunne fungere som en plikt til å blottstille påtalemyndighetens taktiske plan i saken. Det ville i så fall neppe være noe bidrag til en prosess som har som siktemål å få saken *riktig* avgjort.

2. Spørsmål om påtalemyndigheten skal pålegges å nevne alle relevante bevis i saken (ikke bare dem som ønskes ført) i bevisoppgaven til retten.

Det synes litt tilslørt hva en slik regel skal bidra med, mht. til garanti for sakens fulle opplysning, i forhold til den praksis som gjelder i dag. En kjenner seg for så vidt ikke igjen i Utvalgets bemerkning slik den er gjengitt på side 322; "I praksis er det vanlig at påtalemyndigheten overlater til forsvarer å påberope seg enkelte bevis". For straffutmålingsmomenter knyttet til tiltaltes person, (for eksempel, helseforhold, rehabiliteringsstatus m.v) er nok forsvarers initiativ styrende, men slike momenter vil uansett først tilflyte saken etter at bevisoppgaven er laget.

Vår erfaring er at påtalemyndigheten er seg bevisst kravet til objektivitet når retten skal gis sakens bevisstilbud. En er ikke kjent med at det foregår noen form for siling av bevis som taler i tiltaltes favør. Et pålegg om å oppgi "øvrige relevante bevis" kan være myntet på tilfeller hvor man av prosessøkonomiske hensyn fører tilstrekkelig bevis, eksempelvis hvor man fører en polititjenestemann av to i en patrulje som begge har bevitnet samme forhold. Deles ikke skjønnet, har en erfaring for at advokatstanden påpeker dette i tråd med rett og plikt etter strpl. § 265. I saker hvor siktede ikke har forsvarer, vil domstolen ved sin gjennomgang av saken kunne overprøve bevisstilbudet, jfr. eksempelvis strpl. § 267, 2. ledd.

Dersom det med "øvrige relevante bevis enn det som ønskes ført" menes slike bevis som i ovenstående eksempel, har en ingen betenkeligheter med at slikt potensielt bevissupplement skal nevnes i bevisoppgaven.

Dersom forslaget derimot skal forstås som en plikt til å nevne i bevisoppgaven "alle bevis i saken", altså uaktet om påtalemyndigheten anser dem relevante eller ikke som opplysningsbidrag til sakens tvilstemaer, kan en ikke se poenget med bestemmelsen. Den blotte opplisting av eksempelvis navn på alle personer som er avhørt, kan neppe bidra til å sikre at "retten får et mer fullstendig bilde av saken".

3. Spørsmålet om å regelfeste en plikt for politiet til å opplyse om mistenktes fullstendige timeplan i perioder med intensive avhør.

Forslaget om en form for loggføring av en mistenkt timeplan i perioder med intensive avhørsfaser, forutsettes å gjelde personer undergitt varetektsfengsel. Som Departementet påpeker, vil gangen i avhørene mht. tid, sted varighet, pauser, måltider osv. kunne ettergås i avhørsrapporten. Det opplyses at det i en rekke varetektsavdelinger føres ulike journaler som kan belyse den innsattes program.

Det praktiske behovet for å lovfeste en plikt for politiet til å loggføre en fullstendig timeplan for mistenkte, synes praktisk både tids- og arbeidskrevende all den stund den

innbefatter både mistenktes tid i varetektsinstitusjonen og hos politiet. En slik regel vil derfor bare være berettiget dersom det er grunn til å tro at eksistensen av en slik samlet logg kan tenkes å danne grunnlag for logiske slutninger angående avhørenes innhold.

En har tungt for å se at en etterfølgende gjennomgang av en mistenkets program før og omkring avhør skal kunne gi et selvstendig fundament for slutninger i den ene eller andre retning mht. etterretteligheten i den materielle forklaring som ble avgitt under avhøret. Det kan derfor ikke sees at en regel om fullstendig loggføring vil være noen rettsikkerhetsmessig nyvinning å satse på.

4. Spørsmålet om grensene for hvilket press som er tillatelig i avhørssituasjonen bør klargjøres.

Ettersom avhør av mistenkt / siktet / tiltalt gjennomgående vil være et helt sentralt bevisement i straffesaker, er det av største betydning at politiavhørene så vel formelt som materielt er korrekt opptatt.

Etterforskers faglige nivå og kompetanse mht. politietikk, avhørsteknikk / taktikk og avhørpsykologi vil være styrende for kvaliteten på avhørene. Som Utvalget, har en det bestemte inntrykk at norsk politi løpende har fokus på videreutvikling av det faglige og etiske nivå innenfor disse disiplinene.

Til det konkrete spørsmålet om hvorvidt et mer detaljert regelsett enn det eksisterende kan bidra til å hindre utilbørlig press i en avhørssituasjon, skal det bemerkes at det allerede eksisterer et relativt omfattende regelsett til garanti for tilstrekkelig hensynsfulle avhør. Det vises til Departementets bemerkninger til anbefaling nr. 4.

Grensen mellom akseptabel pågåenhet og utilbørlig press i avhørssituasjonen, vil måtte trekkes konkret i hvert avhør. En kan ikke se det annerledes enn at det vil være svært komplisert å regulere forhold som etterforskers bruk av psykologisk innsikt, taktikk, tonefall, kroppsspråk og verbale ferdigheter ved generelle regler. Et løpende arbeide i politiet med bevisstgjøring omkring etiske spørsmål og parat kunnskap om mistenktes rettigheter i avhørssituasjonen etter det regelverk som allerede eksisterer, vil være de beste garantier for korrekte avhør.

Til dette kommer at lydopptak av avhør gjennomføres i større utstrekning enn før. Påtalemyndigheten i Søndre Buskerud politidistrikt har ikke innsigelser til en utvikling hvor avhør av mistenkte eventuelt sikres ved audio-visuelle opptak.

5. Spørsmålet om det bør innføres en generell regel om oppnevning av forsvarer for mistenkte eller siktet som er døv eller tilhører en annen gruppe som ofte vil ha dårligere mulighet til å ivareta eget tarv.

Søndre Buskerud politidistrikt viser til Departementets bemerkninger til Utvalgets vurderinger, som tiltres som dekkende også for vårt syn. Så langt det lar seg gjøre, vil det være ønskelig at det i reglen defineres hvilke grupper som skal falle inn under den utvidede rett til offentlig oppnevnt forsvarer. Det gir forutberegnelighet og grunnlag for like rettigheter for like tilfeller.

Som Departementet ser en at det kan by på store problemer å finne en uttømmende oppregning av grupper med særskilte behov for bistand til kommunikasjon med politi / påtalemyndighet, og antar at det vil være nødvendig med større oppmerksomhet fra politi / påtalemyndighet under alle stadier av saksgangen i forhold til å fange opp særlige behov for oppnevning av forsvarer. Det vil være i første avhør av en mistenkt at politiet får muligheten til å fange opp at den man står overfor kan ha slike særskilte behov. Det virker derfor umiddelbart logisk at påleggene om å være "lydhør" for at man står overfor en person med slike behov, og kommunisere dette videre, nedfelles i påtaleinstruksens regler for avhør.

6. Spørsmålet om det bør lovfestes at både retten og politi / påtalemyndigheten bør pålegges å utforme skriftlige mandat, og eventuelt tilleggsmandat til sakkyndige.

Erfaringen tilsier at skriftlige mandater til sakkyndige under etterforskningen bidrar til presisjon og "pedagogisk" fremstilling i materialet den sakkyndige leverer. Det tiltres at rettssikkerhetshensyn tilsier at et krav om skriftlige mandater / tilleggsmandater bør innføres både for retten og påtalemyndigheten på etterforskningsstadiet.

Som Departementet bemerker, vil utarbeidelse av mandatet ofte utvilsomt være en meget krevende oppgave. Presise mandater vil i en del tilfeller ikke bare kreve oversikt over saken og gjennomreflekterte strafferettslige problemstillinger, men i noen tilfeller også en innsikt i det fagområdet den sakkyndige opererer innenfor. En antar det vil være betryggende for den enkelte påtalejurist dersom det i forskrifts form gis generelle regler om hva mandatet skal inneholde.

Ufordringen i å avfatte presise mandater blir neppe mindre om det stilles krav til skriftlig utpensling av mandatet, men nettopp den skriftlige form vil formodentlig vekke bevisstheten omkring kravet til presisjon i forhold til hva man ønsker belyst.

7. Spørsmålet om regelendring for å klargjøre aktors plikt ved nedlegging av påstand i tilfeller der bevisene etter aktors egen oppfatning ikke fyller kravene til domfellelse.

Så vidt en kan se reises det spørsmål om en lovfastsatt plikt mht. aktors påstand i 2 situasjoner :

A. - hva aktor skal pålegges å påstå i et tilfelle hvor vedkommende etter bevisførselen ser det som klart at bevisbyrden ikke er oppfylt.

Rett nok er bevisvurderingen en subjektiv, abstrakt skjønnsmessig prosess, men god påtaleskikk og alle etiske standarder tilsier aktor i et slikt tilfelle påstår den anklage frifunnet. En antar at dette standpunkt sitter så innprentet i ryggmargen i påtalemyndigheten, at en lovfastsatt regel med pålegg om frifinnelsespåstand i et slikt tilfelle er overflødig. Gis en slik regel, vil den uansett bare være en kodifikasjon av gjeldende påtalepraksis. På den annen side kan det ikke sees noen god begrunnelse for at aktor i et slikt tilfelle skulle obstruere domstolens selvstendige standpunkttagningen ved å frafalle tiltaleposten.

B. – hva aktor skal pålegges å påstå i et tilfelle hvor vedkommende etter bevisførselen *er i tvil* om hvorvidt bevisbyrden er oppfylt.

Det kan ikke sees grunner til at aktors påstand i et slikt tilfelle skal være en annen enn under tilfelle A.. Grensen mellom tilfelle A og B vil kunne være ytterst subtil og abstrakt skjønnsmessig, og var reglen for de to tilfeller forskjellig ville det være intellektuelt sett problematisk å fremføre en argumentasjon for hvorfor man mener seg å stå overfor det ene tilfelle fremfor det andre. Er det etter en grundig vurdering av det samlede bevismaterialet tvil om hvorvidt bevisbyrden er oppfylt, må det etisk riktig standpunkt være å påstå frifinnelse.

Gis det i prosesslovgivningen pålegg om aktors påstand ved tvil, bør den følgelig være lik for de to tilfellene.

SØNDRE BUSKERUD POLITIDISTRIKT

Christine Fossen

Saksbehandler:
Politiadvokat Per Arnø
Tlf: 32869216

Kopi til:
Politidirektoratet
Oslo statsadvokatembeter